

588 **PASSIO CHRISTI**

mūdo egit, totum ad gloriam & nomen patris sui re-
tulit, dicens: **Pater in me manēs, ipse facit opera.** Quod
addunt, **Osanna in excelsis,** est sensus, quod in car-
natio & passio domini saluatoris non solum homini-
bus salus fuit, sed etiam salus & gaudium angelorū
in cælo. Dum enim multitudo credentium ad cælos
transfertur, numerus angelorum, qui labentibus pra-
uis angelis, imminutus fuerat, multitudine gentium
restauratur.

PASSIO DOMINI
nostri Iesu Christi secundū Matthæū.

In die sancto Palmarum Matth. XXVI.

**In illo tempore Dixit Iesus discipulis
suis: Scitis quia post biduum pascha fiet,
Et reliqua.**

Legimus dominum ante sex dies paschæ uenisse
Hierosolymam, cum frequentia turbarū, &
cum ramis palmarū. Ab illo ergo die quo Hierosoly-
mā uentus asino intrauit, usque ad hunc diem, quo hæc
predicebat apostolis suis, intelligimus p̄cessisse qua-
triduum & superesse biduum usque ad pascha. Allego-
rice uero, biduum significat duo testamenta, uetus
& nouū, quæ sectatores & obseruatores suos ad cla-
ritatem uitæ æternæ perducunt. Post biduum uero,
id est, post manifestationem duorum testamentorum,
uerum pascha in mundo celebratum est. Pascha autē
non est græcum, ut quidam autumant, sed hebreum.
Hebraice enim p̄sach interpretatur trāsicus, Primū

SECUNDVM MATTHAE. 589

ideo trāsitus, q̄a in hac die trāsit dñs sup **Aegyptū**, **Aegyptios** uastās, & **Israeliticū** populū liberās. Deinde, q̄a ipsa die transiens exterminator per regnū **Aegyptiorum**, primogenita eorum interfecit. **Tertio**, qm̄ in hac celebritate festiuitatis, redēptor noster de hoc mundo transiuit ad patrē, sicut **Iohannes** plenius manifestat, dicens: **Ante diem festum pasche** sciens **Iesus** quia uenit eius hora, ut transeat ex hoc mūdo ad patrē. **Quarto** modo, ut nōs mysticē informare mur, quia per **Christi** passionē transiuit ab hac mortalitate ad ueram immortalitatem trāsire habuimus.

Iohan. 13.

Et filius hominis tradetur, ut crucifigatur.

Errant qui putant dñm horruisse uel timuisse passionē, cum nōn solum ante biduū passionē suam prädixit, uerū multo antē eandem passionē prädixerat. Et instāre eadē passionē, noluit declinare insidias, sed ceteris ire nolentibus, sponte se ad passionē obtulit.

Multis modis traditus est dñs: **Primū** tradidit eū deus pater, sicut **Paul⁹** apostolus dicit, **Proprio filio suo** non pepercit deus, sed pro omnibus tradidit illū.

Roma. 8.

Deiū de tradidit ipse filius semetipsum, sicut idem **Paulus** dicit: **Qui tradidit semetipsum pro nobis.** **Tertio** tradidit eū **Iudas Iudæis**, **Iudæi** tradiderunt eū **Pilato** ad iudicandū, **Pilatus** miliribus ad crucifigendū. **Tūc congregati sunt principes sacerdotum, & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicitur Caiphas.** Reprehendit in hoc loco iniquitas & maleuolentia **Iudæorum.** **Qui enim** uicino pascha debuērant se pręparare, parietes tēpli leuigare, pauimētum uertere, & hostias & sacrificia, quę offerenda erant in solennitate paschæ, pręparare, & semetipso ad festū paschæ celebrandum prę-

parare, congregantur, ineuntes cōsiliū, quomodo
dominū morti tradant. **Dicebāt autē: Non in die
festo, ne forte tumultus fieret in populo.** Sic ut
detur simplex sermo sonare, quasi ob seditionem ca-
uerint Iudai dñm in die festo cōprehendere, timen-
tes seditionē turbarum. Quod nō pcedit, sed potius
ita intelligendū est, quia timebant, ne auxilio popu-
li de manibus illorū tolleretur, quia omēs sicut pphē-
tam eū habebant. **Ne forte tumultus. i. ne motio fie-
ret in populo. Cum autē esset Iesus in Betha-
nia, in domo Simonis leprosi.** Recte exequen-
dum putabat euangelista, quid dñs egerit in Betha-
nia ante sex dies paschæ, pridie anteq̄ iret Ierusalē se-
dens asino. Quod autē dicit, in domo Simonis leprosi,
Simonem hunc non debemus putare eo tpe fuisse le-
prosum, sed quia pridē leprosus fuerat, & mirabiliter
à dño curatus, pristino scilicet noīe pmanente, ad me-
moriā curationis illius: sicut Mattheus publicanus
dicitur, nō quia adhuc publicanus esset, sed q̄ olim
publicanus extiterit. **Et pulchre dñs ante passionē in
Bethania fuisse legitur, Bethania quippe interpreta-
tur domus obediētiae, ut aperte ostenderet, quia per
summā obediētiam ad passionē ueniret. Accessit
ad eū mulier, habens alabastrū unguētī pre-
ciosi.** Hæc mulier ipsa est Maria Magdalena, de qua
dñs septem dæmonia eiecit. Quæ primū quidem ad
dñm accedēs in domo pharisæi, lachrymis pedes ei⁹
abluit, et capillis terfir. Postmodū uero familiaris do-
mino effecta, ad ipsum caput ungendum accessit. Et
quia multū dilexit, multorum peccatorū ueniā pme-
ruit. Alabastrū genus est marmoris p̄ciosi, uarijs co-
loribus interincti, quod ferūt medici optimū esse ad

unguenta incorrupta seruāda. [Preciosus] Alius euāgelista dicit, quōd hoc unguentum fuerit p̄ciosum, nardus illud ex nardo pistica factū. Nardus aut̄ frutex est aromaticā, pingui & tenui radice, principatū tenēs inter omēs species, de quibus conficiunt unguēra. Pistica. a. fidelis, nō corrupta, sicut solēt medici quibusdā herbis ueritatē unguentorū corrūpere. Alius euāgelista ut ostēderet hoc unguentū p̄ciosissimū fuisse, narrat quia ex spicis nardi fuerit cōfectum. Fit quidē ex radice optimū, sed p̄ciosius est, quod fit ex spicis. Myrtice, deuotio Mariæ, fidē ecclesiæ significat, quæ dñi quidē caput ungit, cum potentia diuinitaris illius prædicat, dicens cū Iohāne apostolo: In principio erat uerbū. Pedes ungit, cū infirmitatē humanitatis eius prædicat, dicens cū eodem Iohanne: Et uerbū caro factum est. Uideres aut̄ discipuli indignati sunt, dicētes: Ut quid perditio hæc? Hic uidentur dissonare Mattheus & Iohannes, cū Iohānes solummodo hāc indignationem Iudæ designauerit, reddens causam quare indignatus sit in effusione unguenti, scilicet quia fur erat, & oculos habēs, ea quæ mittebantur portabat. Sed tropus quidam est, qui appellatur synecdoche, plerumq; singularem pro plurali, frequenter uero pluralem pro singulari numero ponens. Hoc ergo genere locutionis possumus dicere hic a Mattheo positum esse plurale pro singulari, discipulos uidelicet dicens indignatos fuisse. Dixerim aut̄, quia si alij discipuli indignati sunt, causa utiq; pauperū indignati sunt: Iudas autē nō causa pauperū, sed causa inuidiæ, dolēs sacculis suis subtrahi, quod in domini capite fundebatur. Portius enim istud uenundari multo, subauditur p̄cio:

& dari pauperibus. Sciens autem Iesus, ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? Opus bonū operata est in me. Misit & benignus magister non arguit discipulos de mulieris indignatione, non addit ad ultimū, ipsum suum p̄ditorem & traditorē inuidia erga se laborantē, sed dixit: [Opus bonum operata est in me. Nam semp pauperes habebitis uobiscum, me autē semp non habebitis.] Et hoc contrarium esse uidetur illi sermōni quo dicit dominus: **Ecce ego uobiscum** sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. **Sed** illud de diuinitate accipiendum est, istud uero de humanitate: nam secundum humanitatem non semp cum eis est moraturus. Nam, inquit, semp habebitis pauperes, & misericordiam eis poteritis impendere [me autē non semp habebitis. Mittens em̄ hęc unguentū hoc in corpus meum, ad sepeliēdum me fecit.] Et est sensus istorū uerborū: **Vnguētum** quod uos puratis esse causam perditionis, officiū est meę sepulturę. [Mittens em̄ hęc unguētum hoc in corpus meum, ad sepeliēdum me fecit.] Id est, corpus meum prauent unguere, dum adhuc uiuo, quod factura est mortuo, si licuerit ei. **Legimus** namq; quia Maria, posito dño in monumento, cum alijs sanctis mulieribus emit aromata & alia unguenta preciosa, ut uenientes ungerent corpus dñi. **Quod** tamē minime implere potuit, quia prauenta fuit resurrectione domini. **Hoc** illō pertinet quod dominus ait: [ad sepeliēdū me fecit,] .i. quod mortuo factura est, si licuerit ei, uiuo mihi exhibere studuit. **Amen dico uobis, ubi cūq; prædicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo, dicetur & quod hoc fecit in me-**

Matth. 23

moriā eius. Notandum est, quia dñs post biduū passurus, & crucifigendus à Iudæis, euāgelium suum prædicat per uniuersum orbem esse prædicandū. Prædicatur ergo inter alia miracula saluatoris, etiā **Mariæ** beneuolentia, & eius deuotio ab omnibus laudat, scilicet q̄ caput domini unxerit, quod pedes illius la chrymis infuderit, quod capillis terferit. Et non tam deuotio **Mariæ** prædicat, quā fides & deuotio san-ctę ecclesię. [**Dicetur & quod hoc**] subauditur opus [fecit in memoriā eius. **Tūc abiit vnus de duo decim, qui dicitur Judas Scarioth, ad prin- cipes sacerdotum.** Dicendo [tunc abiit,] ostendit hunc nō inuitum dñm saluatorem prodidisse, sed sponte ad perditiōē accessisse, & cupiditate ductū, eius perditiōem promississe. **Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam?** Non constituit eis precium, sed in illorū arbitrio posuit, quid ei dare uellent, ut non dñm, sed quasi uile mācipium uende- re putaretur. **Et illi constituerunt ei triginta ar- genteos.** Impletū est hoc, quod omnipotens deus per Zachariam questus fuerat, dicens: **Si bonū est in** Zach. 11 **oculis uestris, afferite mihi mercedem: sin aut, quiesci- re, & appenderunt mercedem meam triginta argen- teos, de corā precii, quo appreciatus sum ab eis.** Pro uniuersis beneficijs quę dñs operatus fuerat in eis, tri- ginta argenteorū precio appreciauerunt eum. Scien- dū uero est, quod Ioseph non uiginti aureis uenditus est (ut quidam putant, scđm quod editio Septuagin- ta declarat) sed potius uiginti argenteis, ne seruus pre- cio cariori dño uenderetur. **Et erinde querebat opportunitatem, ut eum traderet.** Id ē, oppor- tunum locū, quo eum tradere posset, querebat. Quā

opportunitatē quarebat, alius euangelista manife-
 stat, uidelicet, ut traderet eū sine turbis. i. sine suffra-
 gio populi: quia timebat eū de manibus suis adiuto-
 rio populi liberari. **Prima autem die azymorum**
acceſſerunt diſcipuli ad Jeſum. Primam azy-
 morum appellat quartamdecimā diem primi men-
 ſis, quando ad ueſperam agnus immolabatur. Azy-
 ma autē dicebantur reliqui dies ſeptem ſequentes, eo
 quod ſine zyma, id eſt, ſine fermento eſſent. Non enim
 licebat in illis diebus fermentatum aliquid comede-
 re. Ponitur tamen & azyma pro paſcha, & paſcha
 pro azyma, ſicut hic, ubi ipſam feſtiuitatem paſchalē
 azyma appellat. **Ubi uis paremus tibi comede-
 dere paſcha?** Intelligimus in hoc loco, quod Iu-
 das ſimul cum alijs diſcipulis acceſſerit ad eum. Pau-
 per (inquiunt) es, & pauperē te nos pauperes ſumus
 ſecuti, cauſa tui amoris, quicquid habere potuimus, de
 reliquimus, [ubi uis ergo paremus tibi comedere
 paſcha? **Et Jeſus dicit: Ite in ciuitatē ad quē-
 dam, & dicite ei: Magiſter dicit, tempus meū
 prope eſt, apud te facio paſcha cū diſcipulis
 meis.** Idioma Hebraicā linguā eſt, ſine denomi-
 natione certarum perſonarū loqui, quod in hac ratio-
 ſeruatum eſt. Et pulchre dominus non exprimit no-
 men illius, apud quē celebraturus ſit paſcha, oñdens
 quia nemo excipitur à celebritate paſchali, quicumq;
 cum domino uoluerit ea celebrare. [**Et dicite ei: Ma-
 giſter dicit, tempus meū**]. i. tempus paſſionis meae
 [**prope eſt, apud te facio paſcha cum diſcipulis meis.**
**Et fecerunt diſcipuli ſicut conſtituit illis Jeſus, & pa-
 rauerunt paſcha.**] Alius euāgelista dicit, quia euntes
 diſcipuli inuenerunt cœnaculum magnum ſtratū,

& ibi parauerunt. Non em̄ uacat à magno mysterio, quod dominus in cœnaculo pascha celebrauerit. **S**ignificat em̄ cœnaculū, altitudinem spiritalis intelligentiæ. **T**ranscens ergo carnalis literæ instrumentis, in cœnaculo celebrauit pascha, hoc est, in altitudine noui testamenti, dans nobis exemplum, ut si pascha cū domino uolumus celebrare, ima & infima trāscendamus, & in cœnaculo, hoc est, in diuinæ contemplationis altitudine pascha cum dño celebremus. [**V**espere aut̄ factō, discumbebat cū duodecim discipulis suis] **V**esper significat ultimā ætatē, in qua uerus sol occubuit patiēdo crucē, quā pro salute gñis humani sustinuit. **H**oc ergo uespere discubuit cū duodecim discipulis suis, hoc ē, quietē æternā per sanguinis sui effusionē eis præparauit. [**A**mē dico uobis, q̄a unus uestrū me traditurus ē.] **P**oterat q̄dem dñs traditorem noiatiū exprimere, sed noluit, ne impudētia uictus, in barathrum negationis incideret. **A**dmonet ergo illū generaliter ad salutē, ut admonitiōe correctus, pœnitentiā ageret. [**E**t contristati ualde, cœperunt singuli dicere: **N**unquid ego sum dñe?] **E**t uere ualde sunt cōtristati, quia non solum nō poterant mortem dñi meditari, sed etiam nec audire. **V**nde **P**etrus apostolus audiēs dñm de passione sua loquētem, dixit: **A**bsit hoc à te, non morieris. Sciebant q̄dem oēs apostoli, quod nil tale in dñm cogitauerūt, sed consciētiæ fragilitatis, plus magistro quā suæ fragilitati credentes, dicebāt: [**N**unquid ego sum dñe? **A**t ipse respōdens ait: **Q**ui intingit mecum manū in paropse de, hic me tradet.] **I**am superius dixerat: [**V**nus uestrum me traditurus est, sed quia ille admonitus non egerat pœnitentiā, iā apertius illū designat, dicēs

Matth. 26

[Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.] Paropsis uas est quadratum, dictum quod sit paribus absidibus. i. æquis lateribus. Est autem uas escarium, quod Marcus euangelista catinum appellat, quod est uas fictile. Intelligitur ergo in mensa domini fuisse aliquid quod uas escarum, quod contineret liquam, in quo ludas manum cum magistro intinxit, ut bonam conscientiam mentiretur. **Filius quidem hominis uadit**, subauditur ad passionem, sicut scriptum est de illo. **Ux autem homini illi, per quem filius hominis tradetur.** Sed usque hodie uxor homini illi, qui corpus sui redemptoris non Iudæis, sed membris suis peccatoribus tradidit, integritatem fidei corrupentibus. Multi sunt quod scelus Iudæ detestatur, quod impie egerit, quod magistrum suum tradiderit: illum autem reprehendentes, ipsi reprehensionem minime in semetipsis cauent. Dum enim ueritatem pro pecunia subuertunt, quid aliud quam Christum tradunt? Ipse enim dixit: **Ego sum ueritas.** Dum fraternam charitatem aliqua fractione uiolant, quid aliud quam Christum tradunt? Unde scriptum est: **Deus charitas est. Bonum erat ei. finatus non fuisset homo ille.** Non ira est intelligendum, quod Iudas antea fuisset, uel esse posset, quam nasceretur, qui nec bene nec male agere posset: sed simpliciter accipiendum est, quia melius est non subsistere, quam male subsistere. **Respondens autem Iudas, qui tradidit eum, dicit: Nunquid ego sum rabbi?** Quod dicit rabbi, signum est infidelitatis, uel etiam argumentum est excusationis, quod non dominum, sed magistrum eum uocat: quasi aliquam excusationem habeat, ut non dominum, sed magistrum saltem tradiderit. [Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem,

SECUNDVM MATTHAE. 597

& benedixit, ac fregit & c. ¶ Expletis solennijs ueteris paschæ, trāsīt dñs ad sacramenta noui paschæ demōstrāda. Postq̄ cœnauit, dedit eis panē & uinū, in mysterio uidelicet corporis & sanguinis sui. Quia enim panis confirmat cor hominis, & uinum auget sanguinem in homine, merito idem panis in carnem domini muratur, & idem uinū in sanguinem dñi transferatur: nō per figuram neq; per umbram, sed per ueritatem. Credimus em̄, quia in ueritate caro est Christi, si militer & sanguis. Sed quia humana fragilitas nō cōsueuit carnibus crudis uesci, & sanguinē potare, trās-lata est eadem caro in panem, & idem sanguis in uinum. Sed merito quæritur, cur nos ieiuni tantum sacramentum quotidie sumimus, cum dñs finito conuiuio, panē corporis sui & calicē sanguinis sui, in mysterio discipulis suis propinauerit. Ad quod dicendū est, q̄a primū decebat significatiuū pascha cōsummari, ac deinceps pascha uerum induci. Post modū uero patres noui testamēti, uidelicet apostoli & sequaces illorum, statuerunt ut in ueneratione tanti sacramenti à ieiunis quotidie sumeretur. Illud uero perpendēdū est, quod à nullis panis solus, neq; uinū sine aquæ p̄mixtione offertur. Quia em̄ dicente Iohanne, aquæ populi sunt, miscetur aqua uino, ut uidelicet nos intelligamus, quia passio Christi pro nobis perpetrata est. Neq; passio Christi absq; utilitate generis humani celebrata est, & nos sine Christi passioe saluari nō poteramus. Si em̄ solum uinum sine aquæ p̄mixtione offerretur, posset talis esse intelligentia, q̄d nos absq; adiutorio Christi & passione saluari possemus. Sed iungitur aqua uino, & panis cōficiur cum aqua, ut aperte detur intelligi, quod neq; passio Christi si-

ne salutē nostrā possit fieri, neq; nr̄a salutē sine illius adiutorio consistere ualeat. [Accipit panē,] quod erat corpus suū, [benedixit & fregit.] ut ostēderet corpus suū om̄i benedictiōe esse repletū, & ita p̄ passionem esse frangendū, ut tamen diuinitatis plenitudine esset repletū. **Dedit q; discipulis suis, & ait: Accipite & comedite.** Hoc ualet cōtra eos, q; mortuis hoībus eucharistiā largiunt. Cū em̄ dominus dicit, [accipite] statim subiunxit, [& comedite:] quia non sufficit accipere, nisi q;sq; comēdat: ad salutē suā, q; quod in uita sua accipere nō potuerunt, post mortem accipere nō poterunt. **Similiter accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omēs.** Vt sciamus, quia quisq; accipit, bibere debet. **Hic est em̄ sanguis meus noui testamenti.** Quod enim dicit, [hic est noui testamenti sanguis,] ad differentiā ueteris testamenti dicit. In ueteri testamento sanguis hircorū & uitulorū effundebat, & inde aspergebant, qui mundādi erant. **Qui p̄ multis effundetur in remissionē peccatorum.** Pro omnibus effusus est Christi sanguis, sed non omnibus prodest, sed illis solūmodo, qui credunt in passionē suam: & illis, qui eodē spiritu sancto regenerantur, quo Christus in utero Mariæ est cōceptus. **Dico aut̄ uobis, nō bibā a modo de hoc genimine uitis,** usq; in diē illum, cū illud bibā uibiscum nouū in regno patris mei.] Iuxta literam, p̄mittit se nequaquam esse bibiturū de genimine uitis, donec resurgeret à mortuis. Post quā aut̄ resurrexit, non solū comedit, sed etiā bibit cū discipulis suis, sicut Petrus apostolus declarat, dicēs: **Nobis q; māducamimus & bibimus cū illo, post q̄ resurrexit à mortuis.**

Sed q̄ altius intelligūt, spiritale mysterium ibi requirūt. Vitis em̄ noīe significat: ut plebs Israelitica, ut in Psalmo, Vineam de Aegypto transtulisti. Et iterū in Isāia, Vinea em̄ dñi Sabaoth, domus Israel est. Dicit ergo, [Nō bibā de hoc genimine], i. de generatione huius vitis, [donec bibā illud nouum in regno patris mei.] Regnū patris sui appellat hic, fidē credētium.

Psalm. 79.
Isaie. 5

At ergo: Non recipiā ab hac hora mea passionis carnales uictimas ac ceremonias, donec uinum dulcissimum bibam. i. fidem illorū uobiscum in regno patris mei. Nam post resurrectionē illud uinum bibit. Bibit em̄ dulcissimum uinū de genimine istius vitis, in illis uidelicet, q̄ post resurrectionē crediderunt p̄dicantibus apostolis, sicut in Actibus apostolorū legimus, p̄dicante Petro una die credidisse quinq; milia, alia die tria millia, & deinceps multa millia: in illis bibit uinum dulcissimū post suam resurrectionē.

Et hymno dicto, crierunt in inōtem Oliueti.

Hoc est, quod Psalmista ait: Edent pauperes, & saturabuntur: & laudabunt dñm, qui requirent eū. Hinc etem̄ consuetudo exorta est, ut qñ caelesti pane pascimur, siue terreno cibo reficimur, hymnum deo dicamus. Vel etiam hymnū possumus intelligere illam orōnem, p̄ quam patri discipulos cōmendauit, quā Iohannes ad plenum executus est, quē ita inchoatur: Pater, uenit hora, clarifica filiū tuū, ut filius tuus clarificet te: in qua non solum p̄ apostolis orauit, sed etiā pro omnibus qui credituri erant per uerbū illorū in ipsum. Quod autē dominus post cœnam in montē Oliueti exiit, a pete dedit nobis exēplum, ut post q̄ diuino pabulo pascimur, ad culmē uirtutū quātocyus properemus. [Tunc dixit illis Iesus: Omnes uos

Psalm. 137

Johan. 17

scandalum patiemini in me in ista nocte, **Ἰωάν. 12. 10.** enim græce, latine dicitur offensio, siue impactio pedum. Prædicit enim dominus quod scādalum passuri essent in eum, ut ueniente hora scādali non desperarent, ppter scādalum, sed potius ad pœnitentiã conuerterentur. Et pulchre ait, [in ista nocte] qm̄ sicut qui inebriantur, nocte inebriantur, ita q scādalum patiuntur, in nocte, hoc est, in tenebris incredulitatis & ignoratię patiuntur. **Scriptum est enim: Percutiam pastorem & dispergētur oves gregis.** Hoc in Zacharia, ppheta scriptum est, alijs quidem uerbis, & ex alterius persona. Ibi enim propheta persona loquitur ad dñm: **Percute pastorem, i. Christum,** qui dicit: **Ego sum pastor bonus, & dispergētur oves gregis,** id est, apostoli, qui relicto eo omēs fugerunt. [Postquam autē resurrexero, præcedam uos in Galilæã.] Impletū est hoc, qñ duodecim apostoli post resurrectionē abierunt in Galilæam, in montem ubi cōstituerat illis Iesus. Et uidentes eum adorauerūt. [Respondens autē Petrus, ait illi: Et si omēs scandalizati fuerint in te, ego nunquã scandalizabor.] Nō temeritatis quidē hæc sunt uerba, sed potius ardoris magni, quem in dñm Petrus habebat. Eodē autē ardore, quo & cætera loquebatur, & faciebat, etiã hæc loquebatur. Sed Petrus, qui infirmus erat, de infirmitate sua præsumebat, dñs autē om̄ium conscius, quod futurus erat prædicebat. [Tunc uenit Iesus cū illis in uillã, quæ dicitur Gethsemani.] Gethsemani uallis est iuxta Ierusalem, in qua monstratur usq; hodie locus ubi dñs orauit, cum ecclesia super extructa. Insuperatur autē Gethsemani uallis pinguium, uel pinguedinum. Non autē frustra in mōte aliquñ orabat,

Zach. 12.
Johan. 12.

& aliquñ in ualle. In monte etem orat, ut tēpore orationis nostræ humilitatē, & cōtritionē cordis nos habere doceat. **Et hoc in ualle pinguium siue pinguedinum, ut scilicet oratio nostra condita sit pinguedine charitatis. Vel aliter, in mōte unusquisq; orat, q̄ cælestis patriæ præmia poscit. In ualle autē nihilominus orat, qui carnalia à deo petit, mortem uidelicet inimicorū, ultionē hostiū, abundantiam temporalium facultatum.** **Et assumpto Petro, & duobus filijs Zebedæi, cœpit contristari & moestus esse.** Contristabatur, nō timore uicinæ passionis, propter quā sufferendā uenerat, sed p̄pter perditionē Iudæ, & propter dispersionem populi Iudæorū, & scandalū discipulorū, & euerfionem miseræ Ierusalē, his causis cōtristabatur dñs. **Tunc ait illis: Tristis est anima mea usq; ad mortē.** Errant q̄ putant dñm nō ueram aiām habere: si em̄ non habuit uerā animam, quare dicit, [Tristis est anima mea usq; ad mortē?] Et notandū est, quia non dicit p̄pter mortē, sed usq; ad mortē, hoc est, donec apostolos meos & om̄es credentes effusione sanguinis mei redimā. **Sustinete hic, & uigilate mecū.** Non admonet ergo dñs uigiliā corporis, quæ tunc tēporis nō erat, sed potius spiritalē uigiliam mētis, ne uidelicet mens apostolorum siue fidelīū sopore infidelitatis torperet. **Et progressus pusillum, procidit infaciem suā.** Procidit autē dñs in faciem suam, ut humilitate corporis, humilitatē mentis demonstraret. **Di pater. Blaudietis affectu loquitur. Si possibile est, transeat a me calix iste.** Orat, ut si fieri possit, quatenus genus humanum saluetur sine passione sua, transeat ab eo calix passionis, non timens eandem passionē sus-

ferre, sed dolens Iudæos tantum scelus admittere in
 passione sua. **Vel** potest aliter intelligi, [Si possibile
 est, transeat à me calix iste,] id est, si possibile est, ut
 Niniue saluetur, nisi cucurbita auerit, hoc est, si fieri
 potest, ut gētilitas per uniuersum mundū libe recur
 sine Iudæorū perditione & interitu, transeat à me ca
 lix passionis. Sed quia ex infirmitate carnis patri hæc
 dixerat, redit ad semetipsum: & quod per infirmita
 tē abnegauerat, ex diuinitatis persona confirmat, dī
 cēs: **Ueruntamen non sicut ego uolo, sed sic
 ut tu,** id est, ut non hoc fiat, quod ego ex parte huma
 nitatis loquor, sed propter quod ad terrā tua uolunta
 te descendi. **Et uenit ad discipulos et inuenit
 eos dormientes.** Quia uidelicet grauati erāt tam
 tristitia, quā dñi passiōe. **Et dicit Petro: Sic nō
 potuisti una hora uigilare mecum?** Ach diceret:
 Quomodo pro me mori poteritis, q̄ pro me una ho
 ra uigilare non potuistis? [**Vigilate & orate, ut non
 intretis in tentationē.**] Impossibile est hoīem, quan
 diu in hac uita fuerit, nō tentari: unde omnes tam ini
 iusti quā peccatores, quotidie in oratione dicū: **Ne
 nos inducas in tentationem.** Non ergo præcipit dñs
 orandum, ut non tētemur, sed ne in tentationem in
 ducamur. Aliud est enim tentari, & aliud in tentatio
 nem induci. **Tentatur** quilibet, quādo uel animo uel
 corpore in delectatiōe alicuius uitij titillatur: induci
 tur uero in tentationem, si suæ delectationi cōperit
 cōsentire. Verbi gratia, tētatus est autem quidā mar
 tyr, cū cogereēt dñm negare, sed nō inductus est in tē
 tationem. Si eī negasset dñm, utiq; in tentationē in
 duceretur. **Hoc ergo præcepit dñs, ut orent, ne intret
 in tentationem.** i. ne metu persecutorū recedāt à fide

SECUNDVM MATTHAE. 605

Christi, ut cogantur illum negare. Spūs quidem promptus est ad passionē sufferendā, caro aut infirma. Exponit quare superius dixerit, [tristis ē anima mea usq; ad mortē,] quod scilicet spiritus illius promptus erat ad passionē sufferendā, [caro aut infirma] ad supplicia tolerāda. Itē secūdo abiit, & orauit, dicens: [Mi pater, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat uoluntas tua.] Id est, si non potest genus humanū sine passiōe mea saluari, uel si nō potest uniuersus orbis salutem cōsequi, nisi populus iudæorū in perditionem ruat, fiat uoluntas tua. Non secundū hoc fiat qđ ex parte humanitatis loquor, sed propter quod ad terram tua uoluntate descendi. Et relictis illis, iterum abiit, & orauit tertio eundem sermonē dicens. Orauit tertio, ut in ore dixorū uel trium testium stet omne uerbum. Orauit autem non pro se, sed pro nobis, scilicet ut illa oratio esset discipulorum confirmatio. Tunc uenit ad discipulos suos. post q̄ orauit ad patrē, & impetrauit salutem discipulorum suorum, uenit ad eos & dixit: Dormite iā et requiscite. Ecce appropinquauit hora, & filius hoīs tradetur in manus peccatorū. Surgite, eamus. Ecce appropinquabit qui me tradet. Intelligimus, quia cū dixisset, ut dormirent discipuli & requiescerent, aliquātulum tacuisse, ut impleretur quod dixit, & inde diceret: Surgite, eamus. Adhuc ipso loquēte, ecce Iudas vnus de duodecim. Vnus nō merito, sed numero, sicut superius dñs dixit: Nonne uos duodecim Iohan. 6. elegi, & unus ex uobis diabolus est? Quia aut tradidit eum, dedit eis signum, dicens: Quemcūq; osculatus fuero, ipse est, tenete eū.] Infelix Iudas astimans

dominum signa magicis artibus patrasse, recolēs eū transfiguratum fuisse in monte coram tribus discipulis, asstimans etiam eum in hora passionis suae similitudinem in aliam mutare, ideo dat signum persecutoribus suis, ut quemcunq; oscularetur, ipsum comprehenderent, asstimans dominū persecutores suos eludere, & in aliam formā se transfigurare. **Et confestim accedēs ad Iesum, dixit: Aue rabbi. Et osculatus est eum.** Summa demencia infelicis Iudae. Nam osculum pacis porrigit ei, quem uult tradere persecutoribus suis. Adimpletum est hoc loco qd per Psalmistam dicitur: Qui edebat panem meū, amplexauit aduersum me supplantationem. **Amice, ad quod uenisti?** Duobus modis est intelligendum & distinguendum est. Sed ita distinguendum est, ut dicamus, [Amice, ad quod uenisti?] ut interrogantis modo legatur, uox dñi est miser, increpantis, & dolentis quod à summo gradu apostolatus ad apostasiam deuolutus erat: ut sit sensus: Amice, ad quod uenisti? id est, ad quātum malum deiectus es, ut de apostolo fieres apostata, & de doctore ueritatis, fieres magister erroris? Si uero plenam distinctionē ibi fecerimus, ut dicamus: Amice ad quod uenisti, ut subaudiatur, perfice, acsi diceret: Relinque osculum pacis, & imple traditoris officium. **Et ecce unus ex his qui erant cum Iesu, extendens manum, erexit gladium suum, et percutiens seruum principis sacerdotum, amputauit auriculam eius.** Hoc Petrus apostolus fecisse legitur secūdam Iohannem eo ardore mentis, quo & cetera faciebat. Nam seruus principis sacerdotum, cuius auricula amputata est, Malchus uocabatur, q̄ interpretatur rex.

SECUNDVM MATTHAE. 608

In quo seruo nihil aliud q̄ Iudeorū populus designatur, cuius dextera auricula amputata est, quia ablata spiritali intelligentiā, sola in eis ariditas literæ remansit, tanq̄ uidelicet sinistra auricula. **Sed dñs restaurauit ractu manus suæ auriculā dexterā illius, q̄a in illis, qui credituri sunt circa diem iudicij, spiritalē intelligentiā reparabit.** Vnde idem, rex & seruus principis sacerdotū dicitur. **Quō em̄ rex & seruus? Si rex, quomodo seruus? Sed rex in illis, q̄ fidē Christi accepturi sunt, seruus in illis, qui in seruitute peccati remansuri sunt.** [Tunc ait illi **Iesus: Conuerte gladium tuum in locū suū. Omnes em̄ qui acceperint gladium, gladio peribunt.**] Iuxta literam non omnes accipientes gladium, gladio pereunt. Nā & multi homicidijs insitūt, & tamē gladio non ceduntur. **Sed alius ostēdit esse intelligendū, ac si diceret: Ea temeritate, quā aliū punis uel iudicas, necesse est, ut eadem temeritate à domino puniaris.** **An putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mibi plusquā duodecim legiones angelorū?** Ac si diceret: **Nō indigeo auxilio duodecim apostolorū, qm̄ si uoluerō patrem meū rogare, possum ab eo impetrare duodecim legiones angelorū.** Legio enim apud ueteres sex millibus constabat. **Duodecim autē legiones, septuaginta duo millia efficiunt.** Tot autem gentes legunt ad turrim Babel in diuersitatē linguarum diuisæ esse. Et est sensus: **Non egeo auxilio & defensione duodecim apostolorū, qm̄ si totus mundus in necē meā conspirauerit, possum rogare patrem meū, & exhibebit mibi contra unamquāq; gentem mille angelos.** **Zanquā ad latronem eritis cum gladijs & fustibus & tumultu, ad me cōprehendēdum, & in**

nocte, qui manifeste uobis in die apparui, & in tēpō
 quōdie docui. Stultū est ergo cum gladijs me q̄rere, q̄
 sponte me uestræ potestati trado. Hoc aut̄ totum
 factū est, ut adimplerentur scripturæ prophe-
 taz. Id est, ut implet̄ur uaticinia, p̄phetarum, quæ
 de Christi passione p̄dicta erant, quæ longū est enu-
 merare. **E** quibus unū est: **Foderunt manus meas &
 pedes meos &c. Et: Sicut ouis ad occisionē ducetur.**
**Et iterū, Ab iniquitatibus populi mei ductus sum ad
 mortē.** [At illi tenētes Iesum, duxerūt ad Caiphā
 principē sacerdotum, ubi scribæ & pharisæi cōuenerāt.]
 Præceperat oīpotēs de⁹ p̄ Moysen, ut legitima
 successio sacerdotū in perpetuo p̄maneret. Inscite au-
 tē tēpore dñicæ passionis, destructa erat sacerdotalis
 dignitas. A deo erat præuaticata, ut quicūq; sacerdo-
 tiū pecunia redimere posset, sacerdos efficeretur. Nō
 eīm seruabatur ibi iam successio generis, sed potius in-
 tuitus cupiditatis. Iste ergo Caiphā (sicut Iosephus
 narrat) redemerat sibi unius anni pontificatū à Ro-
 manis. Mirum aut̄ nō est, si iniustus sacerdos, iniustā
 sententiā de dño proferat. **Petrus autē sequeba-
 tur a longe, vsq; in atrium principis sacerdotū.**
 Diuina uerba sic aliud dicunt, ut tamen aliud intelli-
 gendū significant. Iuxta literā, Petrus à longe cum se-
 quebatur, q̄a timebat ne pariter cum illo teneretur.
 Allegorice, longe eum sequebat, q̄a uidelicet in pro-
 ximo erat eum negaturus. **Et ingressus introse-
 debat cum ministris, ut finem uideret.** Vel a-
 more dñi ingressus est post illum in atrium principis
 sacerdotum, uel etiā curiositate humanitatis, ut uide-
 ret finem illius, an si ei parcerent, & castigatum eum
 dimitterent, an etiā morti adiudicaret. **Nonissime**

Psalm. 21.
 Iſai. 53

SECUNDVM MATTHAE. 607

ait venerunt duo falsi testes, & dixerunt: Hic dicit: Possum destruere templum dei, & post triduum reedificare illud. Mirum ualde est, cur dicantur esse falsi testes, cum illa dicant, quæ dominum alibi legimus dixisse. Sed falsus testis est, qui uerba alio sensu interpretatur, quàm ille qui dixerat, sicut isti, qui non solum sensum, sed etiam uerba permittunt rauerant. Quod enim ille dixerat de templo corporis sui, hoc isti interpretati sunt de templo materiali, quod erat in Ierusalem. Sed in his uerbis quædam calumniam struunt contra dominum. Illi dixerunt, Possum destruere templum dei: ipse autem dixerat, Soluite templum hoc, id est, uos soluite, non ego: quia illicitum est, ut nobismetipsis manus inferamus. Illi dixerunt, [Et post triduum reedificabo illud,] ut de templo materiali dicere uideretur: ille autem dixerat de spiranti & animati corpore: Et in triduo excitabo illud, quasi dormientem à somno. Et surgens princeps sacerdotum, ait illi: Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur? Prouocat princeps sacerdotum ad respondendum falsis testibus, ut quem falsi testes damnare non poterant, ex responsione sua eum arguerent. Sed dominus præuidens, quia quicquid diceret, ad calumniam diceret, principi quidem sacerdotum nulla respondit, Pilato uero pauca. Dicit illi Iesus. Tu dixisti. subaudit, quia ego sum. Et Pilato et principi sacerdotum hæc uerbis dominus respondit, ut utrunque propria sententia condemnaret. Veruntum dico uobis, amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei, et uenientem in nubibus cæli. Illis Iudæis dicit, quos post suam resurrectionem credituros esse sciebat,

[Veruntamē dico uobis, amodo]. i. ab hac hora siue tempore meæ passionis, [uidebitis]. i. intelligetis & crederetis: [filium hominis sedentem in dextris uirtutis dei, & uenientem in nubibus cæli] ad iudicandum uidelicet. **Tunc princeps sacerdotū** scidit uestimēta sua, dicens: **Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus?**] Ipse furor, qui cum superius de solio suo excusserat, ipse etiam furor prouocat eū ad uestimenta scindenda. **Erat autem consuetudo in populo Iudæorū, ut quotiescunq; aliquid durum uel blasphemix cōtra dñm audirent, uestimenta sua scinderent, ut ex scissione uestimentorum dolorem cordis ostenderent. Quod legimus Paulū & Barnabam fecisse in quadam ciuitate, cū populus eis uellet immolare uictimas & sacrificia, quasi deos adorantes. Spiritualiter, scissio uestimentorū principis sacerdotū, significabat: scindēdam esse dignitatem sacerdotij in populo Iudæorum. In excussione sacerdotis de solio suo, significabatur uacua esse remansuram sedem pontificis in populo Iudæorū. Et illi respondentes, dixerunt: **Reus est mortis. Impletum est quod olim Psalmista ex psona domini dixerat: Circumdederūt me canes multi. Tunc erpuerunt in facie eius, & colaphis eum ceciderunt. Ut impleretur quod prædictum erat p prophetam: Faciē meā non auerti ab increpantibus, & conspuentibus in me. Alij autē palmas in faciem ei dederūt, dicētes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?**] Ut impleretur illud ppheticum: Dedi genas meas uellētibus, & maxillas meas pcutientibus. **Et accessit ad eum vna ancilla, dicēs: Et tu cum Jesu Balilæo eras. Quid sibi uult, qd in dñi pa-****

Isaie. 50

Isaie. 50

stone, non uir, sed fœmina Petrum ad negandũ com-
pulle? Diuinitus hoc actum est, ne uidelicet iste sexus
in dñi passione uideretur esse immunis, sed sicut eorũ
sexus uideretur peccasse in dñi passione. Et congrua
similitudine. Sicut em̄ mulier primũ parēnti ad pec-
carum allexit, ita etiam mulier ostiaria Petrũ ad ne-
gandum compellebat. [Et iterũ negauit eum cū iura-
mento, quia nõ noui hoïem.] Excusant quidam Pe-
trum apostolũ, quod non negauerit Christum dñm,
sed potius hominẽ, quasi diceret: Deum scio, hoïem
nescio, quasi minoris culpæ sit, hominẽ negare quã
deum, cum constat esse uerũ deum & hominem. Sed
qui Petrũ uolũt defendere, Chr̄m cogunt mendaciũ
arguere, q̄ dixit: Ante q̄ gallus cãter, ter me negabis.
[Nã & loquela tua manifestũ te facit.] Vna quidẽ
erat loquela & illorũ q̄ arguebãr, & illorũ q̄ arguebã-
tur, ut nec dissimilis erat locutio, q̄ a oĩs Hebr̄i erãt.
Sed q̄ unaquæq; puincia uel ciuitas uernaculũ lo-
cutionis sonũ habet, quẽ non pōt uitare, ideo dicũt
[Nam & loquela tua manifestum te facit.] Sicut le-
gimus in libro Iudicum, quod Ephrãtæi transeũtes
uada Iordanis, cum cogerent ab hostibus ut dicerẽt
theboleth, quod interpretatur spica, cum nõ poterãt
exprimere, dicebant seboleth. **Et recordatus est**
Petrus uerbi Jesu, quod dixerat: Priusquã
gallus canter, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit
amare.] Sicut alius euãgelista dicit, respexit dñs Pe-
trum. Respectus domini, misericordiam illius desi-
gnat, qua Petrum dubitãtẽ respexit, & in fide con-
firmabat: quia pẽtõres etiam quosq; respicit, & corda
illorum ad pœnitentiam cõuertit. Et hoc notãdum
est, quia gallo cantante Petrus ad pœnitẽtiam rediit.

quia uidelicet quādo p negligentiam corporis delin-
quimus, per p̄dicatorem admonitiōē ad p̄nitenti-
am redire debemus. Saep̄ em̄ gallō nomine p̄di-
catores solent significari. Dane autē factō cōsi-
lium inierunt omnes principes sacerdotum
et seniores populi aduersus Iesum, ut eum
morti traderent. Notanda est sollicitudo Iudeorū,
q̄ tota nocte in malū laborauerunt, ut effunderent
sanguinē innocentē, & mane factō cōsiliū inierūt,
& tradiderunt Iesum Pilato. Et nō solum Pilato tra-
ditus est, sed (sicut Iohannes clarius manifestat) pri-
mum deductus est ad Annam, deinde ad Caiphā, &
principatū inter p̄ōifices gerebant eo tpe: tertio du-
ctus est ad Pilatū, nouissime ad Herodē. Et (sicut Lu-
cas euangelista dicit) spreuit illū Herodes cū omni ex-
ercitu suo, & indutū ueste alba, remisit illū ad Pilatū.
Ad oēs missus est, ut oēs eum illuderēt, & nemo im-
munis esset à passione Christi. Et uinctū duxerūt
eū, & tradiderūt. Nōtio Pilato p̄sidi. Cōsue-
tudo autē erat, ut quēcunq; morti traderēt, uinctū illū
p̄sidi adducerēt. Tūc uidēs Iudas, qui eū tra-
didit, quod dānatus esset p̄nitētia ductus,
retulit triginta argēteos principibus sacerdotum &
senioribus, dicens: Peccaui, tradens sanguinē iustū. **J**
Vidēs Iudas dñm morti adiudicatū, & se quoq; mor-
ti aeternae in proximo esse damnandū, propterea qd̄
tradiderit dñm & magistrū, p̄nitentia ductus, re-
tulit triginta argēteos, quos acceperat à principibus
sacerdotū: quasi in eius potestate esset persecutorū
sententiam permutare. Sed licet mutauerit uoluntate
suam, tunc nihil profuit, quia priorem exitum
non immutauit. Sed si Iudas peccauit, sicut ipse di-

SECUNDVM MATTH. 61

kir, [Peccaui, tradens sanguinem iustū,] quid meruerit, qui discipulum ad traditionē sanguinis magistrū puocauerunt? **Quid ad nos?** subauditur p̄tinet. **Tu uideris.** Tu (inquiūt) illud p̄basti cum accepisti, tu uideris qd acturus sis. **Et proiectis argenteis in templo, recessit: et abiēta laqueo se suspendit.** Auaritiæ magnitudinē impietatis pondus excludit. Nihil p̄fuit Iudæ quod p̄nitentiā egit de dñi prodicione, qm̄ culpam quam cōtraxerat, soluere nō potuit. Sic quicūq; in frēm suum peccat, ut hoc quod in eo offendit, emendare ualeat, ei dimitti potest: qui autē ita peccat, ut hoc quod peccauerit, non ualeat emendare, nō dimittetur ei. Quia frustra assuimit in uoce p̄nitentiæ, quandiu manet culpa. De Iuda autē & de similibus eius p̄ Psalmistā dicit: **Et oratio eius fiet in p̄ctm̄.** In peccatum ergo oratio Iudæ reparata est, quia non solum prius peccatum soluere nō potuit, sed etiam homicidium prodicioni dñi copulauit. **Non licet eos mittere in corbanam, quia precium sanguinis est.** Corbana Hebraice, latine interpretatur donum. Quo nomine gazophylacium appellatur, locus scilicet ubi thesaurus à populo oblatu seruabatur. Et impletum est hic, quod dominus impropert scribis & pharisæis ante passionem suam, dicens: **Culicem excolantes, & camelum glutientes.** Si em̄ in corbanam precii sanguinis mittere non licuit, multo magis ipsum sanguinem innocentem effundere nō licuit. **Et cōsilio inuito, emerunt ex illis agrū figuli in sepulturā peregrinorum.** Illi quidē hoc alia mente fecerunt, tamen etiam facientes nostræ saluti p̄uiderunt. Ager nāq; domino interpretante, hic mundus intelligitur, figu

Matth. 23

lus uero ipse dñs ē, q̄ finxit mare & mundū, & omnia
 quæ in eis sunt. De precio ergo sanguinis Christi em-
 ptus est ager, quia nos qui peregrini eramus à testa-
 mēto dei, requiē animæ & corporis in sanguine Chri-
 sti habere cœpimus. **Tunc impletum ē. quod di-**
ctum est per prophetā Jeremiam dicentem:
Et acceperunt triginta argenteos. Et reliq̄.
 Hoc exemplum non inuenitur scriptum in Jeremia,
 simile aut̄ aliqd̄ in Zacharia inuenimus: proinde nō
 curauit Matthæus euangelista uel primū ponere Za-
 chariam, uel etiam postea emendare, quia uidelicet
 uniuersa q̄ spūs sanctus p̄ ora prophetarū locutus est,
 & cōmunia sunt omnium, & propria singulorū. Quic-
 quid em̄ dixit Ieremias, reputandum est Zacharię, &
 quod Ieremias dixit, & ceteri prophetarū locuti sunt,
 utique fuerunt Zacharię. Quia (sicut dixi) uniuersa
 quę spiritus sanctus per ora prophetarū locutus est,
 & coia fuerunt oīm, & propria singulorū. **Et inter-**
rogauit eum p̄ses. dicens: Tu es rex Ju-
dxorū. **Dicit illi Iesus: Tu dicis.** Subauditur,
 quia ego sum. Notandum est, quia hoc quod ei obie-
 ctum fuerat à scribis & pharisæis, hoc etiā Pilatus in-
 terrogat, utrum uidelicet se regem Iudæorū esse di-
 ceret, sicut scribæ & pharisæi eum accusauerunt. Sed
 dñs ita suum temperauit respōsum, ut ueritatem di-
 ceret, & tamen sermo illius calūniæ non pateret. **Et**
cum accusaretur a principibus sacerdotum
7 senioribus. nihil respondit. Intendum est, qd̄
 dñs Pilato interroganti, patice respondit: idē, quia
 nō suo arbitrio, sed populī accusatiōe eum motū ad-
 iudicabat. Principibus aut̄ interrogantibus, nihil re-
 spondit, quos sua respōsione indignos esse iudicabat.

SECUNDVM MATTHAE. 63

Vel certe ideo non respōdit, ne si semetipsum digna
respōsione purgaret, uilitas passionis differretur, &
genus humanū sine passione sua saluari nō poterat.
Per diē autē solennē cōsueuerat praeses unū
dimittere et uinctis quem uoluisent. Memores em̄ ludaei liberationis suae de Aegypto, hāc habe
bāt consuetudinē, ut in die festo unū uinctum a mor
te eriperēt, in memoriā suae liberationis, qm̄ de Aegy
pro liberati sunt. Habebant autem tunc unum
uinctū insignem, qui dicebatur Barabbas.
Barabbas autē, ppter seditionē & homicidiū (sicut Lu
cas testat) cōclusus tenebatur in carcere. Sedente
autem illo pro tribunali. Tribunal est sedes iudic
is, sicut solū sedes regis, cathedra autē sedes magistri.
Disit ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi 7
iusto illi. Tūc primū intellexit diabolus per passio
nē dñi se potestate, quā habebat in mūdo, priuandū,
& spolijs, quae apud inferos & super eos habebat, esse
spoliandum: & ideo satagere conatus est, ut saltē per
passionem uxoris Pilati dominum a morte retrahe
ret. Uultu enim passa sum hodie per uisum
propter eum. Notandum est, quia gentilibus saepe
somnia reuelātur a deo, nō ob eorū merita, sed aut p
scientia futurorū, uel etiam pro cautela aliorū, sicut le
gimus Nabuchodonosor distributionē omnium re
gnorū terrae uidisse: et sicut legimus Pharaonē somni
um uidisse, quod Ioseph cū prudenter differuisset, do
minus constitutus est in terra Aegypti. Principes
autem sacerdotum 7 seniores populi per sua
serunt populis, ut peterent Barabbam. Ie
sūm uero perderent. Non est mirū si ludaei quiete
& pace carent, qui principē seditionis: eligerūt, & au

torē pacis. i. dñm morti tradiderūt. **At illi dixerūt: Barabbam.** Barabbas q̄ interpretatur filius magistri uel patris eorū, typum Antichristi tenet, quem Iudei in fine seculi pro dño suscepturi sunt, sicut dñs eis dicit: Ego in nomine patris mei ueni, & nō suscepistis me. Alius ueniet in nomine suo, hūc suscipietis. Bñ filius patris eorum. i. filius diaboli, q̄ est pater eorum, sicut dñs eis impropertat, dicens: Vos ex patre diabolo estis, qm̄ cuius opa quis agit, eius filius ē. Barabbas, si legitur p̄ duo rr, interpretatur filius magistri, quia rabbi dicitur magister, Si autē legatur p̄ unū r, & per duo bb, erit interpretatio, filius patris eorū, quia abba hebraice, latine dicitur pater. **Uidens autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua, manus lauit corā populo, dicens: Innocēs ego sum à sanguine iusti huius, uos uideritis,]** Legerat fortassis Pilatus scriptū in Psalmo: Lauabo inter innocētes manus meas. Et ideo abluit manus, ut exors uideat esse à scelere dominicæ passionis, ac si diceret: Ego, inquit, uolui eum liberare & innocentē ostendere, sed quia rebellionis crimen mihi cōtra Cæsarē impingitur, uos uideritis. **Ego legum minister sum, uox ipsa uestra sanguinem fudit. [** Et respondens uniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos & super filios nostros.] Hæc maledictio perseverat in Iudæis usq; hodie, & usq; in diē iudicij p̄seuerabit. Non em̄ sufficit eis ut semetipsos, qui tunc tēporis erant, damnarent, sed etiam om̄em p̄geniem, quæ necdū nata erat, sub hac maledictionis noxa cōstringerēt. Manet em̄ sanguis dñi. i. uindicta dñi super Iudæos, & super om̄em p̄geniem eorū usq; in finem seculi. [Iesum autē flagellatum tradidit

Johan. 8

Johan. 8

DECYN

mōgeret
 p̄p̄tus di
 uer, & eg
 abbas m
 dicitur leg
 uis q̄ mo
 modū
 illi iai
 parere, u
 regue
 argu
 dlamy
 caua d
 p̄p̄pura
 uer
 dñe in
 nobis
 dñi domi
 uer, signi
 uerant m
 uo p̄p̄p
 hoc
 m̄tel
 dicitū,
 tribu
 Quod
 abar
 ugnific
 i
 bere. f
 Iudæo
 dno

is, ut crucifigeretur.] Inconsequens esse uidetur, ut
 ille qui superius dñm uoluerat liberare, mō cum fla-
 gellauerit, & flagellatum potestati eorū tradiderit.
 Quod duobus modis soluendū est: Ideo flagellasse,
 ut satisfaceret legibus Romanorū, quorū consuetu-
 do erat, ut is q̄ morti esset addictus, primū flagellare-
 tur, & postmodū occideret. Siue ideo flagellauit eū,
 ut uidelicet illi satiati p̄nīs illius, cessarēt ultra mor-
 tem eius perere, ut crucifigeretur. [Cohortem uni-
 uersam cōgregauerunt.] Cohors erat apud Roma-
 nos milites triginta. [Et exuentes eum uestimentis
 proprijs, chlamydem coccineam circūderunt ei.]
 Opproprij causa dño chlamydem coccineā circūde-
 derunt, p̄ purpura regali: & p̄ corona aurea, coronā
 de spinis imposuerunt capiti illius: & pro sceptro im-
 periali, arundinē in manu dextra illi dederunt. In his
 autē om̄ibus nostræ salutis celebratur sacramentū.
 Quod em̄ dominus coccinea ueste, i. rubro uestimē-
 to induitur, significatur nostrorum peccatorum sus-
 ceptio: quoniam cum sine peccato esset, nostra p̄ctā
 in semetipso suscepit. Quod autē spineam coronā in
 capite accepit, hoc significabatur, quod p̄ctā nostra
 quæ p̄ spinas intelliguntur, ipse esset ablaturus a no-
 bis: & maledictū, qd̄ primo homini dictū est, Terra
 tua spinas & tribulos germinabit tibi, per suā passio-
 nē solueret. Quod autē arundinem in dextra manu fe-
 rebat, designabat se sacrilegium Iudæorū scribere. Si-
 ue etiā hoc significabatur, quod in sua passione uati-
 cinia prophetarū implebantur. Solemus em̄ calamo
 plerunq; scribere. Et in calamo uenenata aialia occi-
 dit. [Aue rex Iudæorū.] Quasi dicerent, q̄ te dixisti
 regem esse Iudæorū. [Et exuentes in eum, accepe-

um quo figenda erat, quod à magno mysterio non uacat, siquidem Simon qui interpretatur obediens, gentilem populum designat. Vnde bene Cyrenæus fuisse dicitur, qui hæres interpretatur. Nam de gētili populo à deo patre filio repromittitur: Dabo tibi gētes hereditatē tuā, & possessionē tuā terminos terræ.

In locū qui dicitur golgartha, quod est caluarie locus. Quidā locū caluarie dictū autumāt à sepultura primi parentis, eo qđ caput, hoc est, caluaria ipsius, eodē loco sit tumulata. Quod pspicue falsum est, gauidelicet (sicut liber Iesu Naue refert) nō iuxta Ierusalem, sed inter Hebron & Cariatharbē tumulatus est. Verior ergo sensus est, qđ caluariam dicimus locum illum ex consuetudine antiqua, siquidem extra oēs ciuitates locus deputatur, ubi reorum capita decurcabantur. In caluaria ergo ibi truncabātur capita eorum. & recte idem locus caluarie nuncupabatur. i. à capitibus damnatorū. Et merito ibi dominus crucifixus est, ut ubi prius erigebant aræ damnatorū, ibi erigerentur uexilla martyrij. Vel ubi abundauit delictum, superabundauit gratia. [Et dederunt ei bibere uinum cū felle mixtū.] Impletū est hic quod p Prophetam dicitur: Et dederunt in escam meā fel, & *Psalm. 68* in siri mea potauerunt me aceto. Quod erant, hoc ei dederūt. Ipsi em̄ erant acetū, degenerantes à uino patriarcharū & pphetarum, & nequaquā aliud ei poterāt dare, quā quod erant. Quod aut dicitur, [Et cū gustasset, noluit bibere,] & non accepit: uinum fellitū qdem gustauit, sed nō bibit, aperte designans, quod passionem & mortē ad tēpus suscepit, sed in æternū eadem morte teneri noluit. [Postquam autē crucifixerunt eum, diuiserunt uestimenta eius, sortem iac-

618 **P**ASSIO CHRISTI

tentes.] Vestimenta quidem dñi diuiserunt, sup tantam
 uero quæ inconfutilis erat, & diuidi nõ poterat, sortem
 miserunt. Vestimenta etem dñi, significat electos
 illius. Quadripartita autẽ uestis illius, ecclesiã designat,
 per quadripartitum orbem diuisam. Tunica autem illius
 in cõiurulis desuper rexta, unitatẽ ipsius ecclesiã
 designat, quia omnis unitas regni in corpore sanctæ
 ecclesiã consistit. Quæ unitas nõ humano arbitrio, sed
 diuina dispensatione regitur, per charitatem dei omnipotentis,
 de qua Paulus apostolus dicit. Adhuc excellentiorem uia
 uobis demonstro. Ideo iure eadem tunica desuper cõtexta
 perhibetur. [Et imposituerunt super caput eius causam
 ipsius scriptam.] Causam uidelicet mortis capiti illius
 superscripserunt. **Hic est rex Iudæorũ.** Et scripserunt hoc
 Hebraicis literis, Græcis & Latinis, ut Iohannes euangelista
 dicit, quia tunc temporis hæ tres lingue principatum tenebãt
 inter reliquas linguas. Hebraica propter Iudæos
 gloriantes in lege, Græca aut propter gentiliũ philosophos,
 Latina autem propter Romanos, qui tunc tẽporis
 omnibus gentibus imperabant. Velint nolint Iudæi,
 ois lingua & ois natio confitetur quod Iesus est
 rex Iudæorũ, hoc est, oim in se credẽtium & se
 contentiũ. **Tunc crucifiri sunt cum eo duo latrones,**
 unus a dextris, & unus a sinistris.] Iuxta lictẽram
 impletũ est illud, quod per prophetã dicitur: Et cum
 iniquis deputatus est. Allegorice aut duo latrones,
 qui cum dño crucifixi sunt, significant duo genera
 hoim, qui sub confessione nois Christi, uel agonẽ
 martyrii, uel arctioris uitæ instituta subeunt. Illi em
 qui solo intuitu remuneratiõis sup se talia assumũt,
 laude & merito dextro latroni coquantur. Illi autẽ

2. Cor. 12.

Iste. 53

SECUNDVM MATTHAE. 619

qui qualibet alia causa, uel agonē martyrii, uel arctioris uitæ instituta ducunt, sinistri latronis p̄fidia desigant, q̄ sub confessione nōis Christi, sed nō amore illius arctioris uitæ instituta subeunt. **Prætereūtes autē blasphemauerunt eū.** Prætereūtes dicuntur, q̄ præterierunt uia. i. Christū, mouētes capita sua contra dñm, qui prius mouerant pedes à rectitudine uitæ iustitiæ. **Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.**] Velint nolint Iudæi confitentur, quod dñs Iesus alios saluos fecit. Sed q̄ alios fecit saluos, cōsequens est, ut etiam semetipsum saluū faciat si uult. Sed si dominus tunc temporis in illorū insultatione de cruce descenderet, etiam illorū insultationibus cedens, uirtutem patientiæ nobis nō mōstraret. Sed sustinuit dominus probra, & irrisiones per tulit. Plus eñ fecit, qui de cruce noluit uiuus descendere, de sepulchro surrexit mortuus, & non crediderūt ei. Plus eñ fuit de morte resurgere, q̄ de cruce uiuens descendere. [Idipsum autē & latrones, qui cruci fixi erant cum eo, improperebant ei.] Hoc synecdochicos intelligendum est. Non enim uterq̄ latro domino insultauit, sed sicut Lucas distinctius loquens manifestat, uno in blasphemia perseverante, alter de cruce increpauit eum, dicens: **Nūquid & tu times deum, quod in eadem damnatione es? Nos quidem digna factis recepimus, hic autem quid fecit? Et conuersus ad Iesum, dixit: Memento mei dñe, dū ueneris in regnū tuū.** Possumus autē dicere, quod primū quidē uterq̄ latro dñm blasphemauerat, sed uisā magnitudine signorū, obscurate uidelicet solis & cōmotio ne terræ, & apertione sepulchrorū, unus cōfessim poenitentia egerit, alter uero in blasphemia p̄seuerarit.

A sexta autem hora tenebrae factae sunt super uniuersam terram, usque ad horam nonam. Sexta hora dominus crucifixus est, secundum tres euangelistas. Nam quod Marcus confirmat eum in tertia hora esse crucifixum, ad uoces Iudaeorum debemus respicere, quorum uocibus tertia hora crucifixus est. Bene autem dominus sexta hora crucifixus legitur, quoniam eadem hora legimus primum hominem in paradiso peccasse: & dignum erat, ut pro passionem filij dei eadem hora redimeretur. Quidam autem contraria ueritati sancti euangelij intelligentes, dicunt naturale solis deliquium contigisse, quod non intelligentes apostoli, super domini passionem interpretati sunt. Quibus respondendum est, quod deliquium solis nunquam nisi prima luna fieri potest. Constat autem festiuitate paschali, quando crucifixus est dominus, plenilunium fuisse. Ne autem ista solis obscuritas repente & subita fuisse dicatur, non solum una hora, sed etiam tribus horis proclata est, id est, a sexta hora usque ad nonam horam. Credendum uero est, quod sicut sol super terras obscuritatem passus est, ita etiam luna sub terris radios lucis suae abstraxit. Impleta est hic prophetia Iaelis dicentis: Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem. Subtraxit autem radios suos, ne uel morientem dominum suum in cruce uideret: siue etiam, ut Iudaei ministri iniquitatis lumine illius non fruerentur. [Et circa horam nonam clamauit Iesus uoce magna, dicens: **Eli, Eli, lammasabachani.**] Sicut siire, & lassari, & dormire non est proprium diuinitatis, sed humanitatis: ira etiam haec uox ex parte humanitatis processit, non ex parte diuinitatis. Nam secundum diuinitatem nunquam relinquitur a patre, secundo uero humanitatem ad tempus uisus est derelinqui

Joelis 2.

¶ SECUNDVM MATTHAE. 629

à patre, quando permissus est cruci affigi. El enim dicitur deus: i. meus: lamina, ut quid? sabachani dereliquisti me. Eliam vocat iste. Hoc non Iudæos, sed Romanos intelleximus dixisse milites, quia nō intelligebant Hebraicam proprietatem. Sed si quis contentiosus extiterit, & dixerit non à Romanis, sed potius à Iudæis dictum fuisse, non aberrat à fide: quoniam more solito quicquid diceret dominus, ad infamiam detorquebant. Et cōtinuò currens vnus ex eis, accepram spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere. ¶ Quod erant, hoc ei propinabant, quia iam à uino degenerauerant, id est, à bonis operibus patriarcharum & prophetarum. Spongia cauernosa significat cor Iudæorum malitiosis fraudibus plenum. Hyssopus autem herba humilis, & pectus purgans, humilitatem Christi designat. Hyssopo circumdederunt spongiam, quoniam humilitatē Christi circumdederunt: & circumuenisse putauerunt, quā uarijs fraudibus circumdederunt. Calamus autem in quo posita est spongia, significat scripturam quæ hoc facto implebatur. Jesus autem itez clamans uoce magna, emisit spiritum. Diuinæ potestatis indicium, spiritum emisisse. Nemo enim potest spiritum emittere, nisi creator omnium spirituum. Spiritum autē pro anima posuit, quia anima utiq; spiritalis natura est, sicut in Psalmo legimus: Auferes spiritum eorum, & deficient. Et ecce uelum templi scissum est in duas partes, a summo usq; deorsum. Duo erant uela templi, unū interius ante arcam, & aliud exterius ante altare. Viderunt ergo beato Hieronymo illud exterius uelum scissum esse, ut paterent nobis sacramenta cælestia, quæ in ueteri testamento tenebā

tur occulta. Et non solum uelū templi scissum est, sed etiam uirtutes angelicæ, potestati ibi auditæ sunt, dicentiū: **Trāseamus ab his locis, uel sedibus. Et terra mota est, & petra scissæ sunt.** Iuxta literā cōmotio terræ & petraꝝ scissio, terrorem creaturarum significat, non sustinentiū mortem dñi sui. Sed si alio rem intelligēciam ibi requiramus, per cōmotionem terræ & scissionem petraꝝ, significatur terrenorū corda hoīm ad pēnitentiā cōmouenda. **Et multa corpora sanctorum, quæ dormierant, surrexerunt.**] Sicut Lazarus suscitatus est, ita & isti suscitati sunt, ut domino resurgenti testimonia perhiberēt. Licet etiā domino pendēte in cruce monumenta apta sunt, tūc nemo illorū scōꝝ surrexit, usqꝫ quo dñs resurgeret, ut ipse esset primogenitus ex mortuis. [Venerunt in sanctam ciuitatem.] Sanctam ciuitatē appellat Ierusalem, non qđ tunc sancta esset, sed qđ olim sancta fuisset propter cultum unius dei, nomine scilicet pristino permanente. [Et apparuerunt multis,] nō omnibus, sed illis duntaxat, qui digni fuerunt eorū uisōe. [Centurio autem, & qui cum ipso erant, custodientes Iesum, uiso terræ motu, & his quæ fiebant, timuerunt ualde, dicentes: Vere, filius dei erat iste.] In fide centurionis, qui gentilis erat, fides omnium gētium designatur. Credente autem centurione, Iudæi non solum non crediderunt, sed etiam timuerūt: quia gētibus Christū suscipientibus, Iudæi in sua perfidia remanserunt. **Erant autem ibi mulieres multe a longe, quæ secutæ erāt Iesum a Galilæa ministrantes ei.**] Consuetudo erat apud Iudæos, nec reputabatur ad culpam, si mulieres religiosæ ministrarent preceptoribus suis de substantia sua. Quod Paulus apo-

SECUNDVM MATTHÆ. 62

Volus, ne scandalum gentibus faceret, uirauit, dicendo: Nunquid potestatem non habemus circumducendi sorores nostras? Hæ ergo mulieres, quæ uiuēti domino ministrauerant, etiam ad passionem procedentem sequebantur, ut cui uiuenti seruierant, etiā mortuo obsequerentur. [Inter quas erat **Maria Magdalene**.] **Maria Magdalene** ipsa est, de qua dominus septem dæmonia eiecerat. **Dicta autem Magdalene à Magdalo castello.** et **Maria Jacobi** Mater uidelicet **Jacobi & Ioseph**, qui in euāgelio fratres domini appellātur. **Hæc Maria fuit domini matertera.** **Cū sero autem factum esset**, uenit quidam homo diues ab **Arimathia**, nomine **Ioseph**, qui & ipse discipulus erat **Iesu**. **Hic accessit ad Pilatum**, & petijt corpus **Iesu**. [Arimathia ipsa est **Ramathaim**, ciuitas uidelicet **Elcanæ & Annæ**. **Diues autem Ioseph dicitur**, nō ob iactantiam scriptoris, ut dominus diuitem discipulum habere uideret, sed ut ostendatur, quia aliter à præfecto corpus domini non poterat impetrare, nisi si diues esset. **Tunc enim temporis nemini licebat**, nisi potenti & diuiti ad præsidem intrare. **Diues etem, & non minus iustus dicitur.** **Si enim diues non esset**, corpus domini impetrare non potuisset. **Si autem iustus non esset**, nequaquam dignus dominica sepultura fuisset. **lungitur autem iustitia cum potētia**, ut impeteret corpus **Christi**. **Et accepto corpore Christi**, **Ioseph inuoluit illud in sindone munda.** **Ex simplici sepultura domini, condemnatur ambitio diuitem, qui neq; in tumulis quidē possunt carere diuitijs.** **Et ex hoc possumus simpliciter intelligere**, quod sicut corpus domini linteo puro inuolutum fuit in monumento, ita mysterium sancti altaris non liceat

in pannis de auro textis celebrari, sed in multa *finis*
done. Per significationem em ille Iesum, in mūda *finis*
done inuoluit, qui sacramentū illius pura mēte susci-
pit. **Et posuit in monumento suo nouo quod**
exciderat in petra. Bene in monumēto nouo dñs
ponitur, & non in ueteri, ne scilicet alijs remanenti-
bus, domino resurgente, alios surrexisse fingant. De
monumento ferunt, qui illud uiderunt, quod sit do-
mus rotunda, excisa de subiacente rupe: & tantæ alti-
tudinis, ut qui intus fuerit, extenta manu cacumen il-
lius tangere possit. Habens introitum ab orientali
parte, cui lapis ille magnus appositus est. In cuius a-
quilonari parte corpus domini iacuit, habēs septem
uel octo pedum longitudinē, trium palmarum emi-
nens à cætero pauimento. Erat autem rubri & can-
didi coloris huiuscemodi lapis, quod personæ salua-
toris aptissime conuenit, cui ecclesia in Cāntico amor-
ris dicit: Dilectus meus cādidus & rubicundus. Can-
didus scilicet, quia peccatum non fecit: rubicundus,
quia propriæ passionis cruore respersus est. [Et ad-
uoluit saxum magnū ad ostiū monumenti, & abijt.]
Diuina providentia actū est, ut magnum saxum ad-
uoluerint ad ostium monumenti, ne si modicum ad-
uolueretur, calumniam struerent scribæ & pharisæi,
quod furto mulierum uel discipulorum sublatum
fuisset corpus Iesu. [Erat autem ibi Maria Magda-
lene & c.] Sanctæ mulieres, qui dominū arctius amā-
uerant, etiam morientem usq; funus subsequutæ sunt.
Alteram autem die, quæ est post parasceuen,
conuenerunt principes sacerdotum & phari-
sæi ad Pilatum. Altera autem die, id est, die sab-
bati. Siquidē sexta feria dominus crucifixus est, sab-

Sepul-
chri domi-
nici forma

Canti. 5.

SECUNDVM MATTH. 625

bato quieuit in sepulchro, octauo, qui est primus, re-
surrexit. Et pulchro ordine, quia homo sexta die fa-
ctus ē, & deus septimo requieuit die ab omnibus ope-
ribus suis, pulchra ratioe dominus sexta feria genus
humanū sua passione redemit, sabbato in sepulchro
quieuit, octauo die resurrexit. Quod etiam pro no-
stra salute constat esse actum. Siquidem per sex secu-
li ætates cum domino patimur, septima autem, quæ
nunc est, post domini aduentum in anima cum do-
mino requiescimus, expectantes diem octauum, &
resurrectionem generalem, ut receptis corporibus,
simus immortales in corpore, & incorruptibiles in
mente. Domine, recordati sumus, quia seduc-
tor ille dixit adhuc uiuens post tres dies re-
surgam. Et nomine seductoris & furis, licet nolentes,
ueritatem loquuntur Iudæi. Seductor autem est
dominus, non à ueritate ad falsitatem, à bono ad ma-
lum: sed è contrario ab iniquitate ad iustitiā. Fures
autem apostoli fuerūt, quia fidem Christi, quam Iu-
dæi respuerunt, à Iudæis auferre, & ad populos gen-
tium transducere studuerunt. [Illi autem abeuntes,
munierunt sepulchrum, signantes lapidem cum cu-
stodibus.] Non autem sufficit scribis & pharisæis, ut
dominum interficerēt cruce, sed etiam ad sepulchrū
ipsius custodes adhibuerunt. Et quantum in illis fu-
it, resurgenti manus oppofuerunt. Sed quanto maio-
ri diligentia sepulchro custodes adhibuerunt, tanto
nos certiores de fide illius reddiderunt.

FERIA SECUNDA

Palmarum. Iohannis XII.